

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST,
V., Személynök-utca 25. szám.

Telefonszámok:

Szerkesztőség, kiadóhivatal és
könyvkiadóvállalat — 95—28
Nyomda — 98—76

A MAGYAR ZSIDÓSÁG POLITIKAI HETILAPJA.

MEGJELENIK HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztette 1898—1915

SZABOLCSI MIKSA.

Szerkeszti

DR. SZABOLCSI LAJOS.

Hirdetési osztály:
VII., Kertész-utca 16. szám.

Előfizetési feltételek:

Egész évre — 200 korona
Fél évre — 100 korona
Negyed évre — 50 korona

Mit kíván a zsidó ifjuság?

— A Magyar Zsidó Főiskolai Szövetség a Nemzetgyűléshez. —

A zsidó főiskolai hallgatóság, amely nemcsak hogy ismét 2 teljes félévet veszített azáltal, hogy a főiskolák az 1919—20. tanévben zárva maradtak, hanem egyúttal — kevés kivétellel — teljes egészében kirekesztetett mind-ama kedvezményekből, amelyekben a nyári pótszemeszter folyamán a másvallású hallgatóságnak, a maga teljes egészében, része lehetett: — ez elvesztett év ellenértékéül valami módon kárpótlást kér, amely kárpótlás módozatainak megállapítását egyébként az egyetemi tanácsok, illetőleg az illetékes körök bölcs belátására bizza.

Bizton számít arra, hogy az intéző körök méltányolni fogják ezt a kívánságát és lehetővé fogják tenni, hogy egyes kedvezmények megadásával, mint pl. a saját hibáján kívül elvesztett félévek hallgatásának elengedésével (az ezekhez szükségelt vizsgák, rajzok stb. elvégzésének kötelezettsége mellett) és más méltányos kárpótlással, újabban szenvedett, őt igaztalanul ért vesztesége legalább valamennyire kiegyenlítettessék.

Hogy a főiskolákon ismét a régi rend és fegyelem, a komoly, nem kedvezményekre alapozott munka foglaljon helyet, hogy a régi renddel és szokásokkal együtt a hallgatóság egymásközi viszonyában is az a harmónikus együttműködés következzen be, amely azelőtt mindenkor jellemezte a főiskolák belső életét: normális, béke-évet kíván a jövő tanévben a zsidó diákság, oly tanévet, amelyben tanulmányait végre a szükséges alapossággal folytathassa, béke-évet minden tekintetben, nemcsak a tanulmányok, hanem a jogegyenlőség és belső béke visszaállításának tekintetében is. Ne akarhasson a hallgatóság befolyást gyakorolni a főiskolák belső, fegyelmi ügyeire, ne léphesse túl azokat a korlátokat, amelyekkel a főiskolák rend- és fegyelmi szabályzata jogaikat körülhatárolja. A diák maradjon meg végre ismét csak diáknak, az ítélkezések és a rend helyreállításának jogát pedig ne kísérelhesse meg kivenni tanárainak kezéből, ahol az mindig a legmegfelelőbb helyen volt.

Öt százalék?

A numerus claususról szóló törvényjavaslattal új fejezet kezdődik a magyar törvényalkotás történelmében. Ezt a történelmet eddig a liberalizmus szelleme hatotta át. A liberalizmus szelleme a numerus claususról szóló javaslattal megszűnik. A magyar zsidóság jogvesztésének kezdetét jelenti az a nap, amelyen ebből a törvényjavaslatból érvényes és hatályos törvény válik. A seb, amelyet e javaslat törvénybe iktatásával a nemzetgyűlés a zsidóságon üt, soha be nem heged és örök forrása lesz a keserűségnek, amelyet ez a nemcsak antiliberalis és antidemokratikus, de a legnagyobb mértékben igazságtalan és méltánytalan megbélyegzés szükségképpen kivált a zsidóból.

A hazafias magyar zsidó mindig arra fog gondolni, hogy a zsidók sohasem érvényesítették a számszerűség elvét a magyar történelemben. Öt százalék? Nem ilyen arányban adóztak. Nem ilyen arányban vettek részt a jótékonyági mozgalmakban. Nem a százaléknak meg-

felelően dolgoztak az ország felépítésének nagyszerű munkájában 1867 után, hanem sokkal, sokkal nagyobb mértékben, mint azt az arányszám kötelességüké tette volna. A sorozásoknál, amelyeknél a zsidóságnak több mint 15 százalékát vették be a háború folyamán katonának, nem voltak tekintettel az arányszámra, amely nem volt több 5 százaléknál. És a Harctéri Halál sem respektálta a numerus clausust akkor, amikor learatta fiaink színe-javát. A zsidó katonák nem számuk arányában estek el, sebesültek meg, lettek rokkantak. A zsidó asszonyokból nem a numerus clausus pontos betartása mellett rekrutálódott a hadiözvegyek szomorú tábora, nem volt tekintettel a Sors a numerus claususra akkor sem, amikor a zsidó hadiárvaik számát növelte, mindezekben az esetekben a numerus clausus-szabta előírányzatot messze túlhaladták az áldozatok. Mi zsidók ezt nem kértük számon.

A zsidó katonák, amint azt Lukachich tábornok,

Mária Terézia-rendes lovag az elmúlt héten megállapította ezeken a hasábokon, nem 5 százaléknnyira voltak megbízhatóak és vitézek, de hősök voltak ők 100 százaléknnyira és 100 százalékában hazafias ma a magyar zsidóság, nem pedig 5 százalékában.

Nem 5 százalékát adták a zsidók a magyar tudósoknak, művészeknek, íróknak, katonáknak, bankembereknek, orvosoknak, professzoroknak s azoknak, akik az elmúlt fél évszázad alatt világhíressé s becsültté tették a magyar nevet, nem 5 százaléka, de sokkal nagyobb százaléka volt a zsidó.

Nem lehet megindokolni azt, hogy most mégis, minden téren vissza akarnak szorítani bennünket a százalékunk arányszáma szabta keretek közé. Nem lehet megindokolni, mert nem fogadhatjuk el indoknak azt, hogy a zsidókérdés megoldásának szükségessége teszi elkerülhetetlenné ezt a intézkedést.

Mi ma is azt valljuk, hogy nincs megoldandó zsidókérdés. Ezt a kérdést mesterségesen nevelték a magyar köztudatba, sulyos milliókba, óriási propagandába került, amíg mai fejlettségi fokára tudták fejleszteni, de gyökerei még ma sem mélyek és erősek. Ha az antiszemita propagandát beszüntetnék, ha megakadályoznák, hogy a tömegek között elterjesztessenek az olyan hazugságok, hogy a zsidók elnyomják a magyarságot, hogy a zsidók hatalmat tulteng Magyarországon s hogy ezt a hatalmat korlátozni nemzeti érdek: a zsidó-kérdés azonnal megszűnne kérdés lenni, mint ahogyan nem volt kérdés 1867-től

1919-ig. A tudás és a tanulás nem fajhoz kötött, nincs vallása. A tudás megszerzésének a lehetősége nem lehet monopólium. Nemzeti érdek, hogy a művelt, tanult emberek száma növeltesse. A művelt ember mindig biztosabb támasza egy országnak, mint a miveletlen. A kommunizmus nem a műveltek, a tanultak, a tehetségesek műve volt, de a könnyen félrevezethető, informálatlan, tudatlan csöcseléké. Nem az állam feladata, hogy kiválassza azokat, akik szellemi pályákra mehetnek. A kiválasztás művét, a tehetségesek kiválasztását mindenütt és a legtökéletesebben elvégez az élet. A tehetség érvényesül, érvényesül még a tudás rovására is. Az államnak itt csak egy feladata lehet: megadni mindenki számára a tanulás lehetőségét.

Ez az egyetlen lehetséges liberális és demokratikus megoldás. Schol a föld kerekességén nem korlátozzák a tanulás, a művelődés lehetőségét. Nincs ország, amely törvénybe iktatta volna a numerus clausust, nem is képzelhető, hogy modern és demokratikus állam megcselekedje ezt, de ha megcselekszi, azzal, hogy akár nyíltan, akár burkoltan: egy másodosztályú állampolgárságot létesít, corpus separatumot teremt, mostoha gyermekeket tenyész.

Csinálják meg a numerus clausust, ha tanintézetünk befogadóképessége valóban korlátozott s egyelőre — ami nagyon szomorú — nem tágítható, de a kiválasztásnál kifejezetten csak egyetlenegy szempont érvényesüljön: a tehetség, a tudás, az egyéni kitűnőség, a rátermettség, az elhivatottság szempontja. Ez a tudomány érdeke, ez a kulturáé, az országé s a magyarságé is.

Levél Bódy polgármesterhez.

MAGYAR UNIVERSITY CLUB

of CHICAGO

MAGYAR EGYETEMI KÖR

SÁNDOR RADANOVITS, Pres.
Dr. STEPHEN BARÁT, Vice-Pres.
Dr. A. RODOSY, Vice-Pres.
Dr. JOHN MÉSZÁROS, Treas.
B. SINGER, Hon. Pres.
EMIL J. FELLEGI, Secretary
1937 Belle Plaine Ave., Chicago
Phone: Graceland 2289

Directors:

Dr. ÁRPÁD BARÓTHY
STEPHEN FAY
I. IZSÁK
SÁNDOR RAAB
Dr. IGNACE REIS

Chicago, Junius hó 21-én 1920.

Nagyságos Uram!

Április hó 23-án hozzánk intézett levelét hálás köszönettel vettük. Mi sem természetesebb, mint hogy azonnal igazgatósági gyűlést hívtam össze, amelynek eredményét ezennel van szerencsém Nagyságoddal tudatni.

Előrebocsátom, hogy ezen határozat azonos az egész amerikai magyarság gondolatvilágával, épp azért méltóztatnék odahatni, hogy kérelmünknek, jó tanácsainknak mielőbb és minél hathatósabb foganatja legyen. Ez már annál is inkább kívánatos volna, mert akkor tényleg készek vagyunk két kézzel amerikai dollárokat nyújtani.

Foglalkoztunk nagyságos Sándor Pál országgyűlési képviselő április hó 23-án tartott beszédével, amelyben Amerikáról többek közt azt mondja:

„... én nem tudom, hogy a tőke Amerikában zsidó kezekben van-e, de annyi biztos, hogy zsidó kezek irányítják azt a tőkét...” Az Egyetemi-kör igazgatósági tagjai, valamint az összes egyletek tudják azt határozottan, amit Sándor Pál csak sejt, tehát egyetlen igaz, őszinte magyaros kívánságunk az, hagyjanak fel a zsidóüldözéssel, egyetlenegy legyen irányadó, az, hogy bárki magyarnak vallja-e magát? Ha igen, tudni fogják azt is, hogy most kétszeres erővel kell hozzálatni a munkához és hogy ebben mi, amerikai magyarok segíteni fogjuk, támogatni a végtelenségig, arról biztosíthatjuk a fővárost és az ország összes magyarságát.

Nagyságodnak bizton van tudomása azon sürgönyről, amelyet Amerika legnagyobb keresztény magyar egylete, a 25.200 tagu Verhovay Segélyző Egylet Clevelandban tartott gyűléséről intézett a magyar kormányhoz, ott voltunk mi is, ott sem kívánnak mást, mint azt, hogy teremtsenek rendet, hagyjanak fel mindenféle üldözésekkel.

Ujból biztosítva Nagyságodat nagy tiszteletünkről, Budapest szép fővárosunkat szeretetünkről és áldozatkészségünkről, maradtunk Polgármester urnak mindenkoron kész hivei

B. Singer,
tiszt. elnök.

Fellegi J. Emil,
titkár.

Szabadelvű protestánsok szózata.

I.

Márk Ferenc dr. lelkész elnöki beszéde a békési református presbitérium ülésén :

Mi tehát szabadok volnánk, tisztelt közgyűlés. Külső ellenség itt már nem fenyeget minket ; de nem kell-e most meg attól tartanunk, hogy régi... régi belső ellenségeink : a **viszálykodás, egyenetlenség, gyűlölködés, faji és felekezeti torzalkodás réme tör ránk és a közéletben, a társadalomban olyan szellemet akar meghonosítani, amely nagymértékben hasonlít a középkori ellenreformáció történetéhez. A reakció, az igazi, humánus keresztyén érzület helyett eljutott most már a felekezeti türelmetlenséghez.**

A protestántizmusnak azonban éltető eleme, fentartó ereje : a szabadelvű gondolkodás. Négyszázados hagyományainál fogva szabadelvű a mi kál-

vinista egyházunk minden vallásfelekezettel szemben. Mi, magyar kálvinisták, nem akarunk ismerni kulturharcot a római kath. egyházzal szemben sem ; de **nem ismerünk zsidó pogromot sem.** Hiszen e gyűlölködő törekvések, éppen mai zilált belviszonyaink s kilátástalanul szomorú külpolitikai helyzetünkben olyan újabb csapást jelentenének, melyet minden hazáját igazán szerető embernek okvetlenül kell kerülni.

Ki-ki vesse kezét azért az ekeszarvára és kezdje meg mielőbb az ujjáépítés nagy és nemes munkáját ; de ne felekezeti gyűlölködéssel, ne faji izgatással, hanem : a szeretet, jog, igazság és lelkiismereti szabadság isteni fönséges és hatalmas erejével.

II.

Baltazár Dezső dr. püspök beszéde a református Cikkünk további részeit a cenzura törölte

A 68-ik gyalogezredben

6 tiszt kapott arany vitézségi érmet, ezek közül 4 volt zsidó, 64-et tüntettek ki a nagy ezüst éremmel, közülük 29 volt zsidó vallású ; 75-en kaptak kis ezüstöt, közülük 41 zsidó, 38-an bronz-érmet, közöttük 19 volt zsidó.

A négy aranyérmes zsidó tiszt : Várkonyi Béla főhadnagy, jászberényi ügyvéd, a Ceremba hőse, arany, nagy ezüst, signum laudis tulajdonosa, az ezred legendás hőse, a legénység által bálványozott fellebbvaló, háromszor sebesült.

Glass Tibor főhadnagy, pesti bankhivatalnok, alig 19 éves ifju korában, az 1915-iki téli kárpáti borzalmak minden fáradságával dacoló uzsoki hős. Háromszor sebesült, signum laudis, arany vitézségi stb. tulajdonosa.

Molnár Béla zászlós. Kinából hazatért fiatalember, legendás kalandokon át, tengereken keresztül harcokba, halálba sietett. Nyolc hónapos küzködés után arany, nagy ezüst, kis ezüst éremmel kitüntetve, Galiciában, a diadalmas Gorlice után halt hősi halált a hazáért.

Kardos Ferenc hadapród, pesti bankhivatalnok, 1916-ban a Lipa-folyónál, saját élete feláldozásával mentette meg az ezredet a fogságtól ; halála után kapta meg az arany érmet.

A zsidó diákok kérését együtt tárgyalják az egyetemi törvényjavaslattal.

Rakovszky István elnök a nemzetgyűlés augusztus 13-iki ülésén ezeket enuniciálta :

Elnök : Jelentem a t. Nemzetgyűlésnek, hogy a Magyar zsidó főiskolai hallgatók országos szövetségének Sándor Pál képviselő ur által benyújtott és ellenjegyzett kérvénye, mely a tudományegyetemekre, műegyetemekre, a budapesti egyetemi közgazdaságtudományi karra és a jogakadémiákra való beiratkozás szabályozásáról szóló törvényjavaslatra vonatkozik, *tévedésből a kérvényi bizottságnak adatott ki.* Most, hogy az egyetemi törvényjavaslatra vonatkozó bizottsági jelentés beadatott, javaslom, hogy ez a kérvény másolataiban tétessék le a Ház asztalára s a törvényjavaslattal együttesen nyerjen elintézését. (Helyeslés.)

Magyar zsidó ipartelepek.

Midőn hazánk a forradalomszerű átalakulásokkal járó annyi viszontagság és küzdelem után eljutott az állami függetlenség eszményi állapotához, itt az ideje, hogy a közjogi harcok által igénybevett energiákat az ország gazdasági konszolidációjának fontos munkájába beállítsuk. Ezen építő munkából mi zsidók is teljes erőnkől ki fogjuk venni részünket. Tekintet nélkül a mai politikai jelenségekre, melyeknek demagóg és jelszavas oldalát én teljesen efemer jelentőségűnek tartom, a hazafias zsidóságnak sorompóba kell lépni az ország közgazdasági helyzetének regeneráló munkája terén. Sok-sok a teendő az egész vonalon. A termelő munkának minél előbb meg kell indulnia s itt minden agyra, minden szorgos kézre szükség lesz, hogy az új Magyarország pénzügyi és gazdasági megalapozásának életbevágó programját mihamarabb megvalósítsuk.

Ez alkalommal csupán egy, bennünket zsidókat különösen érdeklő terv megvalósítására óhajtom az impulzust megadni és az illetékes körök figyelmét felhívni, amely ha kellő formát ölt, ugy a haza, mint a zsidóság szempontjából, tekintettel a jelenlegi nagy munkanélküliségre, rendkívül jótékony hatással lenne. Az ipari munkaalkalmak megteremtése körül sulyos feladat vár reánk. Munkához kell juttatni a sok ezer zsidó katonát, kik a háboruban teljesített szolgálatuk vagy hadifogságuk után teljesen tönkrementek és most anyagilag összeroppanva, egy bizonytalan, sivár jövő előtt állanak. Munkaalkalmat kell továbbá nyújtanunk a sok ezer tönkrement existenciának is, kik részben az ellenséges megszállás, részben a különféle szélsőségek szerencsétlen áldozatai lettek. Végül pedig munkához kell juttatni azokat a zsidó hivatalnokokat és alkalmazottakat, kik a megváltozott viszonyok folytán önhibájukon kívül mint számfelettiék, állásnélküliek lettek, vagy pedig szerény fix fizetésükből megélni képtelenek. Mint látjuk, a munkanélküliek igen tekintélyes kon-

tingense várja becsületes elhelyezkedését és új existenciáját.

Nemzetgazdasági és zsidó humánus szempontból egyaránt fontos tehát, hogy a sok ezer munkanélküli hittestvérünket minél gyorsabban ipari tevékenységre fogjuk, mit szerintem csak egy nagyszabásúan megszervezett, szakszerűen vezetett és jól megalapozott központi ipartelep létesítésével érhetünk el. Ezen ipartelep nemcsak altruisztikus célt szolgálna, hanem ügyes vezetés mellett még rentabilis üzleti vállalkozás is volna. Hogy emellett sok ezer jóra való zsidó embert valláserköcsileg is fel emelnénk, amennyiben a létesítendő ipartelepen természetesen a munka szombaton és zsidó ünnepeken szünetelne, talán felesleges külön kiemelni.

A létesítendő telep a kézműipar minden ágát a szabóipartól kezdve az elektrotechnikáig magába foglalná és műhelyeiben ezerszámra képezné ki a kisiparosokat, kik részben mint szakmunkások, részben mint önálló kisiparosok találnák meg új becsületes kenyérkeresetüket. Különösen megkönnyítőnek a kivándorolni akarók helyzetét, kik valamely szakmában való jártasságuk révén új hazájukban sokkal hamarabb boldogulnának.

Jelen közleménnyel csupán irányt szeretnék mutatni az illetékes köröknek, céltudatos munkaalkalmak megteremtésére. Az eszme realizálását vegye kezébe vagy a Magyar Zsidók Kulturothona, vagy a két országos zsidó iroda, vagy pedig, ami legcélszerűbb volna, együttesen a három testület. Alakítsunk a legsürgősebben egy ipari tanácsot, melyben kiváló nagy- és kisiparosaink foglalnak helyet, hogy a Magyar Zsidók Ipartelepe megvalósítható legyen. Elég volt a mindenféle alamizsna-egyesületek szervezetéből. Ne koldusokat neveljünk szerencsétlen elszegényedett hittestvéreinkből, hanem emberi méltóságukhoz képest tisztességes, szorgalmas, önértékes iparosokká képezzük ki őket, miáltal velük szemben legjobban megfelelelünk zsidó hittestvéri kötelességünknek, úgy mint a szentírás mondja: „Ha testvéred elszegényedik, nyujtsd feléje védő kezedet, hogy veled éljen testvéred“, tehát az irás intenciója, hogy *veled éljen* és ne mint koldus tengődjön. Ha így fogjuk fel zsidó hivatásunkat, nemcsak az ország nemzetfenntartó erőit fogjuk gyarapítani, hanem sok ezer jobb sorsra érdemes hittestvérünket fogjuk tisztességes és emberhez méltó existenciához segíteni. Alapítsuk meg tehát minél gyorsabban a „Magyar Zsidók Ipartelepét“.

Korein Dezső.

Zsidó kormányzó Ausztráliában.

Az angol király Sir Nathan Matthew alezredest kinevezte Queensland ausztráliai tartomány kormányzójává. Sir Nathan Mathev: zsidó, ki mérnöki tanulmányai befejezése után állami szolgálatba lépett és résztvett az 1885-iki nilusi és az 1889-iki lushai expedicióban. 1895 óta, öt éven át titkára volt a gyarmatvédelmi bizottságnak, majd mint Sierra Leone adminisztrátora és mint Hongkong és Natal kormányzója szerzett nagyobb érdemeket. A jelen évtized elején irlandi államtitkár lett, mely állásától az 1916-iki ir fölkelés folytán vált meg. Élénken foglalkozott a zsidó irodalmi és kulturális kérdésekkel is és alelnöke az „Anglo-Jewish-Association“ (Angol-Zsidó-Társulat)-nak.

Bernstein Béla új könyve.

Bernstein Béla dr., a nyiregyházi hőslelkű főrabbi, a magyar szabadságharc zsidó vonatkozásainak nagynevű történetirója, új történelmi könyvet írt, melyet hitközsége adott ki. A középiskolák ötödik osztálya, a kereskedelmi és tanítóképzők első osztálya részére megírta a *Zsidóság Történetét*. Bernstein könyve a legjobb magyar zsidó történelmi kézikönyv, mely eddig megjelent. A babilóni fogságtól a középkorig lángoló színekben, lelkesedve és lelkesítve festi meg őseink életét, szenvedéseit, a zsidó eszme örök diadalát. Az ifjúságot magával ragadja, de tanulhatnak belőle a felnőttek is. Amelyik iskolában ezt a könyvet fogják a vallástani órákon tanítani, ott mély és kitörölhetetlen nyomokat fog hagyni az ifjúság lelkében a zsidó történelem. A nyiregyházi zsidó pap, kinek heroizmusa maga is történelmi adalék a mai időkhöz, ezekkel a szavakkal zárja le első fejezetét:

A zsidó nép bebizonyította, hogy kivétel az összes nemzetek között, mert *ha meg is marad zsidónak mindenütt és nem vegyül el fajilag a befogadó nemzettel, azért minden tekintetben megbízható, odaadó polgára és hű fia lesz annak a hazának, melynek javait élvezi. Így volt ez egykor és így van ez ma is!*

A zsidók, mint katonák.

A zsidóknak a középkorban és még a múlt században is tartott elnyomatását azzal okolták meg, hogy zsidók lelki és testi szervezetüknél fogva *alkalmatlannok arra*, hogy fegyverrel bánjanak és így képtelenek a haza megvédésére. Aki hazáját fegyverrel nem tudja megvédeni, nem kívánhatja, hogy egyenlő elbánásban részesüljön más emberekkel, — felelték a zsidóknak emberi jogért való esedezésére, — hanem el kell ismernie azt, hogy alsóbbrendű ember, akinek nincs jogosultsága a kultúréletre. Ezekkel az aljas érvekkel szemben a világháború során a zsidóság megmutatta, hogy ember a harctéren is.

Európa országaiban fokozatosan vették be a zsidókat a hadseregekbe és fokozatosan adták meg nekik a polgárjogokat. Már a tizenharmadik század végén Lengyelországban az általános veszedelem idején zsidólegiók is fegyverhez nyultak és olyan vitézül verekedtek, hogy hozzájárultak a zsidók ellen érzett ellenszenv legyőzéséhez. Napoleon hadseregében már magasállású tisztekkel találkozunk és Poroszország szabadságharcában zsidók is résztvettek, akikről *Hardenberg* a következőket mondja:

— *Fiatall zsidóvallású emberek fegyvertársai voltak keresztény polgároknak és magatartásukból megismertük az igazi hősiesség és a hadi veszedelmekkel való dacolás dicsőséges erényeit, éppennygy, ahogy a hadba nem vonult zsidó lakosság közül, főleg az asszonyok, az áldozathozásban mindenképpen versenyeztek a keresztényekkel.*

A zsidók hősiességük és minden elismerés ellenére, különösen Poroszországban nem léphettek elő tisztekké. A tiszt állás a poroszoknál a nemesség privilégiuma volt és csak 1810-ben vitte keresztül *Stein* báró, hogy a porosz kadettiskolákba polgáremberek fiait is felvették. A zsidóságnak hosszú, kínos időt kellett átélnie, amíg a háború alatt megengedték, hogy tisztek lehessenek. A háború alatt a zsidók bebizonyították a német hadseregben is, hogy méltóak és érdemesek a tiszt rangra. Egy zsidóvallású német repülő-tiszt a *Pour le Mérite* érdemrendet is megkapta. De a

fejedelmi elismerésnél is fontosabb megbecsülést megszereztek a zsidó katonák bajtársaik sorában.

Az osztrák-magyar monarchia hadseregében a háboru megkezdésekor már jelentős százalékban voltak különösen a tartalékos tisztikarban a zsidóvallásúak. Magatartásuk legjobb bizonyítéka az Egyenlőség négyéves háboru-rovata és a Rendeleti Közlöny kitüntetés-rovata.

Az ellenséges államok zsidóságának a háboruban való részvételéről most érdekes adatok jutnak birtokunkba. Az amerikai hadseregben hivatalos megállapítások szerint a zsidóság zöme a kombattáns csapatoknál szolgált és csak elenyésző kisebbség kapott a nemharcoló csapatoknál beosztást. Az egész hadseregnek 26.6 százalékát a gyalogság tette ki, a besorozott zsidóknak azonban negyvennyolc százaléka szolgált ennél a fegyvernemnél; a repülőcsapatok a hadsereg hét százalékát tették ki, tizenöt százalék volt benne a zsidó; a tizenegy százalékot kitevő technikai csapatoknál három százalék a zsidó, a két százalékot kitevő lovasságnál 1.3% a zsidó. Az amerikai Egyesült Államok hadseregében szolgált zsidók magatartásáról Harrigan kapitány így nyilatkozik:

— A zsidók a háboruban is kitűntek mindazokkal a tulajdonságokkal, amelyek őket a köznapi életben és az iparban oly sok sikerhez vezetik. Éles zsidó intelligenciájukat használták fel a háboruban is, mint minden más vállalkozásban. A zsidók különösen intelligensek, vállalkozó szelleműek, gyors elhatározásúak. Ugy rajtaütöttek egy-egy ellenséges ütegen, mintha csak valamilyen könnyű akadályt kellene elhárítaniok. És elérték céljukat.

Clarens R. Edwards vezérőrnagy a következőket mondja:

— Tudok esetekről, amikor intoleráns nemzsidók követelték, hogy zsidók tisztek lehessenek, hogy a vezetés az ő kezükben legyen.

Sok tiszt a mozgósítás elején a városi nevelésű (city-bred) zsidókat lenézte. Később erről az előítéletről letett. Whittlesey őrnagy a következőket mondja el:

— A hetvenhetedik divízió tisztjeinek alkalmuk volt a zsidó katonákat megismerni és róluk a legnagyobb csodálattal kell beszélnünk.

Az amerikai csapatokban szolgáló zsidókat hatszáz hadseregparancsban dicsérték meg. Az ellenség előtt tanúsított vitézségért és a katonai kötelezettségen tulmenő buzgalomért (above and beyond the call of duty) háromszázhatvennyolc esetben az amerikai, százhatvankét esetben a francia, a többi esetben más szövetséges főparancsnokságok dicsérték meg őket. Ez a szám hatalmasan túlhaladja az amerikai hadseregben szolgált zsidók arányszámát. A legmagasabb amerikai hadi kitüntetés, melyet ugyancsak ritka alkalmakkor osztogatnak, a Congressional Medal of Honor-t három esetben adták zsidóknak, még pedig olyan teljesítményekért, amelyek szinte hihetetlennek tűnnek. Az egyik G. Cumpers sergenty, aki 1918 szeptember 26-án a Bois des Forgesban, amikor előrenyomuló századát gépfegyvertűzelés feltartóztatta, két másik társával a sűrű golyózáporban továbbvonult az ellenség ellen és amikor két társa gránáttól találva elesett, egyedül folytatta az útját, egy gépfegyvercsoporthoz vetette magát, a fegyvereket elhallgattatta és kilenc ellenséges katonát foglyul ejtett. Ezért a teljesítményért megkapta a legmagasabb francia kitüntetését is, a Médaille Militairet és a Croix de Guerret a pálmával. Kaufmann Benjamin a 30. amerikai gyalogezred sergentyje, 1918 október 4-én az Argonnokban egy kisebb szakasz élén ellenséges gépfegyverszázad feltartóztatására vállalkozott. Elszakították szakaszától, egy golyó szétroncsolta bal karját, de ő habozás nélkül to-

vábbvonult, jobbkarjával kézigránátokat dobott és így elűzött egy ellenséges csoportot, annak gépfegyverét zsákmányul ejtette és az egyik katonát foglyul bevitt a legközelebbi kötőhelyre. A harmadik legmagasabb kitüntetésben részesült Sawelson William, a 312. gyalogezred katonája, a következő hőstettet hajtotta végre. 1918 október 26-án Grand Prénél gránáttűzben fekvő, messzi távolságból egy sebesültnek kiáltását hallotta. A szerencsétlen ember vizért esedezett. Sawelson erős tűzben huzzákuszott, odadta a sebesültnek a kulacsában levő vizet, visszatért, friss vizet mert üvegébe és azt újra elvitte a sebesültnek. Visszatérésénél egy gépfegyvergolyó megölte. A kitüntetés Goversnors Islandban lakó édesapjának adták át. A saját életének veszélyeztetésével sebesült bajtársán való segítség címén nagyon gyakran emlékeztek meg zsidó katonákról dicséretes hadseregparancsokban.

Még fényesebb az angol és francia zsidók szerepe a háboruban. Franciaországban régi katonai tradíciókban nevelkedett zsidók vannak, vannak családok, amelyeknek tagjai már a harmadik, negyedik generációban viselnek magas tiszti állásokat. Angliában a kötelező katonai szolgálat bevezetéséig tízezer zsidó önkéntes volt, köztük ezerszáznegyven tiszt. Angliában a zsidó lakosok száma kétszázhetvenötezer, a dominiումokban száznegyvenötezer. A háboru végéig ötvenezer zsidó katona szolgált a hadseregben, elesett kétezerháromszázhuszonnégy, köztük háromszázötvenhat tiszt, megsebesült és eltűnt hatezerháromszázötven. Kitüntetését kapott ezerszázöt, ezek közül ötven a legmagasabb kitüntetés, a Victoria Crosst, ötvenen az ezután következő legmagasabb kitüntetés, a Distinguished Service Ordert, hetvenen a harmadrendű kitüntetés, a Distinguished Military Crosst. Ugy az angol, mint a francia hadseregben magasrangú zsidó tisztek szolgáltak. Az angol hadseregben két zsidó tábornok volt, akiket a háboru alatt hívtak meg ezekre az állásokra. Az egyik Sir John Monash, akinek a családja Posenből származik, a másik H. J. Seeligmann brigade generális, akinek nagyszülei Dél-Németországból vándoroltak Angliába. A francia hadseregben tizennégy zsidó generális volt. A Cohen, Lévi, Samuel, Salamon és Abraham nevek szinte hemzsegnék a nagyszámú zsidó vallású tisztek névsorában. Zsidó katonák erényeit a hadseregparancsok számtalanszor kiemelik és különösen szervezőképességüket, energiájukat, tetterejüket, bátorságukat, fényes vezénylőképességüket, halálfelelem-nemismerést, hidegvérűséget a legnagyobb veszedelemben, kezdeményezőképeséget, önzetlen kötelességteljesítést és áldozatkészséget veszedelmes vállalatok végrehajtására, említenek ezek a parancsok. A francia hadseregben ugyancsak sokszor kaptak kitüntetés zsidó katonák sebesülteken való segítségért.

Aki a jót nem a jóért magáért teszi, annak jobb lett volna nem születnie.

Berachot 17/a.

Isten benső szolgálata a szív kötelességeiből áll: Isten egységét szívünkkel felfogni, hinni Benne és az Ő tanában, odaadni magunkat az Ő szolgálatának, tisztelni Őt s alázatosnak lenni Ő előtt, szeretni Őt és bízni Benne, életünket áldozni érte, távol maradni mindattól, ami előtte gyűlöletes, egész cselekvésünket az Ő nevének szentelni . . .

Bachja ibn Pakuda: A szív kötelességei.

Az Urnak egykor vissza kell majd adnod a lelkedet; s amily tisztán adta azt neked, épp oly tisztán add majd vissza neki.

Sabbat 152/b.

Aranyosi-féle felső kereskedelmi iskola. Fényes internátus. Budapeston, V., Csanády-utca 10. szám. Beírás augusztus 25-től. — Tanítás kezdete szeptember 1-én.

Báró Lehár ezredes felterjesztése Krammer Viktor főhadnagyról.

(1918 június hó 24-én 446/Res. szám alatt elküldetett a volt cs. és kir. 35. gyalogdandár parancsnokságának.)

„Az ellenséggel szemben kiválóan vitéz és eredményes magatartást tanúsított Krammer Viktor tartalékos főhadnagy.

A masaredai ütközetben, 1918 június 15-én, a 106. gyalogezred vitéz első zászlóaljának élén, amely elsőnek ment át a Piavén, egymásután három zászlóaljparancsnok sebesült meg. A legkritikusabb pillanatban, a Masareda felé való előnyomulás közben, a zászlóalj parancsnokságát Krammer Viktor főhadnagy vette át. Rendkívül nehéz feladat várt rá. Nemcsak a jobbszárnyal való összeköttetést kellett fenntartania, de meg kellett szerveznie a balszárny biztosítását is. Miután meggyőződött arról, hogy a tőle balra előnyomuló csapatot a Piavét egyáltalán át sem lépte, Krammer főhadnagy zászlóaljának egyes részeit ismételtén és személyesen vezette támadásra a balszárnyat veszélyeztető olaszok ellen, példát adó magatartásával kitartásra buzdította katonáit. Az ellenséges tulerő benyomulása után zászlóaljának egyes részeit, az ellenség rendkívül pontos és demoralizáló hatású tüzelése ellenére is sikerült visszavezetnie, ami csak nyugalmanak és hidegvérőségének, valamint annak a döntő befolyásnak javára irandó, amelyet alantasaira mindenkor gyakorolni tudott. Ez a kiválóan öndíló tiszt, aki rajongója az ezred becsületének (für die Ehre des Regimentes begeisterter Offizier) és aki fiatalabb tisztársaira a legkitünőbb befolyást gyakorolja, különös kitüntetést érdemel.”

Lehár ezredesnek erre a felterjesztésére Krammer Viktor tartalékos főhadnagy, Krammer Bernát szombathelyi zsákkölcsönző-intézettulajdonos fia, a vaskoronarend lovagja lett.

Krammer Bernátnak három fia van, mind a három katonára volt, az arcélen volt, megsebesült.

Zangwill Izrael az új zsidó államról.

Zangwill Izrael, a világhírű angol író, a Jewish Chronicle-hez levelet intézett, amelyben Balfour lordnak a palesztinai kérdésben elmondott egyik beszédével foglalkozik. A levél így szól:

— Balfour az arabs kérdésben ugyanazt mondja, amit én a Fortnighter Rewiew-hez intézett levelemben, hogy tudniillik a nagyhatalmak által felszabadított arabok nemzet nem fog duzzogni azért, mert földjéből nekünk, zsidóknak is jutott egy kis darab. Én, aki csak szerény tolforgató vagyok, feltételezhetem az arabok lovagiasságáról és igazságérzéséről, hogy nem fog gyűlölni bennünket Palesztináért. Ami viszont Lord Balfourt illeti, aki felelős államférfi, azt hiszem, neki nem lenne szabad beérnie annak a feltételezésével, hogy Palesztinában nem lesz semmi baj. Neki gondoskodnia is kellene arról, hogy baj ne történhessék! Én már a deklaráció időpontjában felkértem Balfourt, hogy rendezze nemzetközi jogilag az arabs kérdést. Nem tette. Csak most kezd ráeszmélni arra, hogy a zsidó állam szempontjából milyen rendkívüli fontossága van ennek a kérdésnek. De megoldani még most sem kísérli meg. Egyre csak azt hangoztatja, hogy: tapintat, belátás, rokonszenv... Igen helyes. Tapintattal, belátással, rokonszenvvel leszünk az arabok iránt. De vajjon ők is azzal lesznek-e irántunk? Ezt a kérdést törvény formájában kellett volna rendezni. A királyi proklamáció azt mondja, hogy a zsidó nemzeti otthon fokozatosan fog megteremtetni. Abba, hogy csak lassan fog kialakulni, szívesen megnyugszunk: de vajjon biztosítva van-e, hogy egyáltalán kialakul? Balfour kijelentette, hogy a pártfogó nagyhatalom nem fog cserbenhagyni bennünket. De máris cserbenhagyott és igen kérdéses, hogy azaz antiszemita politika, amelyet Palesztinában követett, egyáltalán jóvátehető-e még?

És ezen kívül: mi biztosít bennünket arról, hogy valamelyik jövődó kormány nem tér el majd ennek a kormánynak a politikájától? Semmi! Feltételezem azonban, hogy Anglia sosem tagadja meg tőlünk pártfogását. De ha nem tagadja is meg, akkor sem fejlődhet a zsidó nemzeti otthon, ha ezzel 600.000 arabs helyezkedik szembe. Mert, kérdelem, milyen eszközöket fog használni az angol kormány, ha, amire alapos kilátás van, az arabok ellenséges magatartást fognak velünk szemben tanúsítani? Milyen eszközökkel fogja fenmaradásunkat biztosítani? Amíg eziránt nem kapok bővebb felvilágosítást, amíg a zsidó állam fenmaradására vonatkozólag nem kap garanciákat Angliától, minden pénzt és energiát, amelyet a zsidó állam céljára áldozunk: feleslegesnek, hiábavalónak tartok. Lord Cecil Robert nem tehetett szerencsétlenebb kijelentést annál, amelyben azt mondotta, hogy a háborúnak csak két nagy eredménye volt: a zsidó nemzeti otthon s a népszövetség megteremtése. Ha a zsidó nemzeti otthon is csak olyan komédia, mint amilyen a népszövetség, akkor Isten legyen kegyelmes a szegény zsidó államnak!

Itt a cenzura két cikkünket törölte.

NAPTÁR.

Vasárnap aug. 29. elul 15, hétfő 16, kedd 17, szerda 18, csüt. 19, péntek 20, szombat 21. — Heti szidra: Ki-szovó (M. V. 26. f.—29. f. 8. v.). Hátforo: Kumi óri (Jezs. 60. f.). — Szombat bejövetele: 7 ó. 30 p. — kimenetele: 8 ó. 10 p. — III. és IV. Perek.

ÁLYÁZATOK.

A vasvári izr. hitközségnél a kántor-metszői állás sürgősen betöltendő. Képesítést, életkort, családi állapotot stb. hitelesen feltüntető okmányokkal ellátott kérvények mielőbb a hitközség elöljáróságához küldendők be. Javaldalmazás megegyezés szerint. Minthogy egyelőre csak egy szobából és konyhából álló lakást tudunk biztosítani, csak kis családok pályázzanak. Előnyben részesülnek, akik 3 elismert orthodox rabbitól bírnak képesítéssel. Ugyancsak betöltendő hitközségünkben a főünnepekre a muszáf előimádkozói állás is. Utiköltséget csak a meghívottnak térítünk meg. Kelt Vasvárott, 1920 augusztus 16. Dr. Dénes Mór, hitk. elnök. Pártos Károly, hitk. jegyző.

Az orosházi izr. hitközség népiskolájánál megüresedett tanítónői állásra pályázatot hirdetünk. Fizetés és lakbér, háborus-segély, havi drágasági pótlék a szolgálati időnek megfelelőleg kiegészítésként az államtól. Kérvények szeptember 5-ig az Iskolaszékhez nyújtandók be.

A pápai aut. orth. izr. hitközség pályázatot hirdet sóchet ubódek vekoré és bál tefiló-állásra. Pályázótól megkivántalják, hogy jiré somajim márbim és elismert rabbitól képesített legyen. Javaldalma a mai viszonyoknak megfelelő, megegyezés szerinti fizetés. Pályázati kérvények, amelyekben eddigi működés, kor és családi állapot megjelölendők, alanti címre küldendők. Az állás ünnepeink után foglalandó el. Csak a meghívottak jelentkezhetnek próbára és csak ezeknek térítünk utiköltséget. Pápán, 5680. Elul hó. A pápai aut. orth. izr. hitközség nevében: Steiner Vilmos, hitk. elnök. Marton Ig. L., hitk. titkár.

A szentgotthárdi izr. hitközség elemi iskolájában megüresedett tanítói állásra pályázatot hirdetünk. Előnyben részesülnek azok, akik kántori funkciót is végezhetnek. Ajánlatok a szentgotthárdi izr. iskolaszékhez intézendők.

Izr. Fiunevelőintézet

bentlakók és bejárók részére. — Zene, nyelvek, vallás-
oktatás. — Prospektus ingyen. — Kossuth Lajos-utca 11.

Erősebb zsidó hitélet Budapesten.

— Lederer Sándor dr. nyilatkozata. —

A Pesti Izraelita Hitközség újabb intézkedésekkel törekszik a zsidó hitélet mélyítésére. Ennek a törekvésnek áll szolgálatában Lederer Sándor dr., a hitközség elnökhelyettese és kultuszfelügyelője, aki az intézkedések egész sorozatát léptette életbe, hogy a hitközség előbbi rezsimjei által elhanyagolt zsidó hitéletet újjáélessze, abba új tartalmat öntsön és galvanizálja az elközömbösödött hívőket. Lederer dr. legújabb intézkedéseiről és terveiről a következőket mondotta:

— Első törekvésem a Barmicva-ünnepnek általánosítása. Ez a tervem három részből áll. Első az, hogy minden ifju felavattassék és ennek elérése céljából Barmicva-tanfolyamokat fogunk nyitni. A tanfolyamot olyanképpen tartjuk meg, hogy az összes imaházakban és iskolákban és a hitközség rendelkezésére bocsátott templomokban teljesen díjtalan tanfolyamot nyitunk, heti két délutáni órában. Hogy a tanfolyamokra valóban eljusson minden fiu, az összes tizenkétéves fiukat összeírjuk. A tanfolyamon a hitközség által kijelölt tanítók és mesterek készítik elő őket a fogadalomra. Szeptemberben harminc ilyen tanfolyam nyílik meg. Kétezer Barmicva-gyerek kerül avatásra ezentúl, míg eddig háromszáz-négyszáz volt a számuk. A második rész a templomban folyik le és a rabbiságtól megfogalmazott fogadalomra vonatkozik. Ezzel a fogadalmi imával lép a fiu a rabbi elé. Ujítás, hogy a fiuval az apja is felmegy a Thóra elé. A harmadik a társadalmi rész. Megvalósítjuk a Hevesi-féle tervet, azt tudniillik, hogy Barmicva-egyesületet létesítünk. Ebbe az egyesületbe minden Barmicva-fiu belép és tagja marad élete fogytáig. Feladata az egyesületnek tagjait megtartani vallásos zsidóknak. Az egyesület a hitközség patronátusa alatt marad, amely el látja helyiséggel, vallásos irányítással s megteremti ezzel a zsidó együttélést és együvértartozást.

— Második intézkedés az újszülött gyermekek avatása is. Minden újszülött gyermek szülője meghívást kap a templomba a család és esetleg a kisgyermek jelenlétében megtartandó avatásra. Ez már Roshasono után megkezdődik. Minden ezután születendő fiu- és leánygyermek a zsidó templomban kap nevet. A Muszaf előtt szombatn a barmicva után a rabbi imát mond, amelyben a gyermeknek nevet ad.

— Harmadik intézkedésünk, hogy négy fogházba rabbit neveztünk ki. Kun Lajos dr.-t a Markó-utcai fogházba, Kandel Sámuel dr.-t a Semmelweis-utcai fogházba, Fényes Mór dr.-t a Mosonyi-utcába és Révai Miksát a gyűjtőfogházba. Ezek a rabbik lelki gondozásban fogják részesíteni a zsidó vizsgálati foglyokat és az elítélteket.

— Negyedik intézkedésünk a kasrusz elfogadott szabályzata, amelynek értelmében megalakítottuk az ötven tagu kasrusz-bizottságot, amelynek harminc tagját a kerületek, husz tagját a hitközség küldötte ki. A bizottságnak én vagyok az elnöke, alelnökei Fuchs Gyula, Weisz Márk és előadója Rosenberg I. Lipót. Legutóbb a bizottság két fontos dolgot léptetett életbe. Miután a husszéki felügyelők, masgiachok ellen igen sok a panasz, mert baromfivágással is foglalkoznak, a hitközség a Teleki-, Klauzál- és Garai-téren hitközségi baromfivágó bódékat állít fel. Amíg ezeknek a bódéknak a felállítása megtörténik, a központi helyeken lévő mészárszékekbe két-két masgiachot küldünk ki. A másik intézkedés, hogy a körzeti bizottsági tagok felosztják a várost apró kerületekre és mindegyik ellenőrzi a saját területén lévő rituális intézményeket,

baromfiárusítókat, vendéglőket és füstölthuskereskedéseket. A jogosulatlanul használt „kóser“ feliratokat rendszerileg eltávolíttatja. A hitközség előjárósága megegyezett a rabbisággal, hogy az első hivatásos kasrusz-felügyelő Rosenberg Armin rabbi, a jámborságáról és konzervativizmusról ismert férfiu lesz.

— Végül meg kell még említenem, hogy elkészültek a rabbiság statutumai. A szabályzat negyvennégy szakaszból áll, a rabbisággal már letárgyaltuk és most az előjáróság, majd a közgyűlés elé kerül.

A zsidó kisemberek kérelme.

Igen tisztelt Szerkesztő Ur! Az újév küszöbén állunk, amikor a kevésbé vallásos zsidók is készülnek a két nagy ünnepre. Felmerül a kérdés, hol, melyik templomban leszünk mi szerénysorsu tisztviselők, alkalmazottak?

Mert a mai anyagi viszonyok között képtelenség nekünk ezt megfizetni. A kerületemben levő templomegyesület (hová péntek este szoktam járni), 120--150 koronát kér egy helyért, a dohány-utcai templomról nem is beszélek, hol ülőhely ára nekünk megfizethetetlen.

Mitevők legyünk? Imádkozni akarunk és Isten színe elé járulni. Adjanak alkalmat vezetőink e szomorú világban, hogy a zsidóság minél szélesebb rétegei a templomba is mehessenek. Ha kint a harctereken megtehettük, hogy a nagy ünnepeken templomban (ha csak alkalmi helyeken is) imádkozhassunk, miért ne tehesük ezt itthon is? Adjon ki a hitközség a sok ezer tisztviselő és alkalmazott részére ingyen-jegyeket, vagy rendezzen külön istentiszteletet számukra. Vágyunk a templomba, vágyunk Isten elé.

Fogadja nagyrabecsülésem kifejezését, mellyel vagyok hive és régi olvasója
Molnár Béla.

Mackensen barátja.

Dr. Weisz Leó, a bölcsészet és vegyészet tudora, zürichi egyetemi tanár, született 1886-ban Barcson, a háború kitörésekor hazajött, nem élt a külföldön tartózkodók „kedvezményével“, hanem katonai szolgálattételre jelentkezett. Mint mérnök-hadnagy a Bug folyó áthidalása közben a hidról lezuhant és súlyos agyvérzés következtében 1914. év novemberében felülvizsgálat után elbocsájtott. Weisz dr. 1915 decemberében újból önként jelentkezett katonai szolgálatra. A v. cs. és kir. 44. gyalogezredhez osztották be szolgálattételre, ahonnan mint rokkantat, a bukaresti osztrák-magyar katonai kormányzósághoz vezényelték. Rendkívüli tudásánál fogva néhány havi szolgálat után a bukaresti katonai kormányzóság erdészeti vezetője, Mackensen tábornagnak egyik legmeghittebb embere lett. A romániai erdőségeknek az osztrák-magyar monarchia javára való kitermelésében rendkívüli érdemeket szerzett. Háborús szolgálataiért a következő kitüntetésben részesült: *koronás arany érdemkereszt, Ferenc József-rend lovagkeresztje, német sasrend, I. és II. osztályu német vaskereszt.* — Erdemei elismerésül ismételten soronkívül előléptették és az egyetlen mérnök volt az osztrák-magyar hadseregben, aki a tartalékos mérnök-századosi rangot elérte. A magyarországi kommün ellen a külföldön heves anti-bolsevista sajtó-agitációt fejtett ki.

— **Étkezde zsidó tisztviselőknek.** Az Omike Kultur-otthona elnökségének augusztus 23-án tartott ülése nagyszabású jóléti intézmény megalkotásáról tanácskoztott. Elvi határozatot hozott, hogy az elviselhetetlen drágaság következtében súlyosan szenvedő nőtlen hitközségi tisztviselők, nőtisztviselők és egyetemi ifjak számára a pesti izr. hitközség tisztviselőinek beszerzési csoportjával karöltve **aktruisztikus** alapon álló **étkezdet** nyit meg az Omike helyiségeiben. Az erre vonatkozó tárgyalások folyamatban vannak; remény van arra, hogy a nagyrahivatott intézmény a **legrövidebb** időn belül megkezdí működését.

Azt mondtam . . .

*Azt mondtam: ez az ország a hazám,
Ha róla irtam, szárnyalt hű dalom.
Bűm bűja volt, öröme örömöm,
E szó: magyar, szentséges fogalom.
Vágyaim útja volt a négy folyó,
Alomkoszorúm a hármás halom.
Érte vert e sziv és lendült e kar,
És most azt mondják, nem vagyok magyar.*

*Hány őszám halt itt, bölcsöm itt fakadt,
Magyar dallal ringatott el anyám.
A longamétát ott játszottam én,
Akácvirágos kúnsági tanyán.
S most játszótársam, ki szivemhez nőti,
A vád mérges nyilait szórja rám,
— Lábam alatt zörög a holt avar —
Azt mondják rám, hogy nem vagyok magyar.*

Itt a cenzura 8 sort törölt.

*És mégis, — hogyha százszor mostohám,
És mégis, hogyha százszor megtagad,
Csúfolhat, bánthat, úzhat gúnyt velem,
Követhet szitka, dobhat rám sarat,
Elűzhet száz országhatáron át,
Mégis a szivem mindig egy marad; —
Ha rég enyészet zúg sirom felett:
Haló poromban is magyar leszek!*

Andor Gyula.

Beszéljünk őszintén . . .

— Az egész magyar zsidóság figyelmébe. —

írta: Kálmán Ödön dr. jászberényi főrabbi.

Az imakönyv lesz a kapocs, mely a hitoktatót összeköti a szülővel. Az imakönyvből tanítsuk a vallásos gyakorlatot, hogy egyazon uton haladjasson a szülő és hitoktató a gyermek vallásos nevelésében! Mit ér az, ha a gyermek meg tudja mondani Rási születése évét és nem tudja saját héber nevét, nem tudja a tefillin brochó-ját, nem tudja, mi az a cicith?

Ne úgy kezeljük a zsidóságot, mint a multat, mint valami muzeumi régiséget, amely számunkra holt tradíció, hanem legyen minden hittanóra egy-egy élő valóság, az otthoni és templomi gyakorlat előkészítője! Minden hittanóra liturgiaóra legyen! (s ne úgy, mint eddig volt, hogy csak az első osztályban 1—1 kiegészítő óra).

Minden hittanóráról úgy jöjjön haza a gyermek, hogy az apjának valamely megvalósítható vallásos gyakorlat híréhez, — de különösképpen valamely imát, sőt zsidó hagyományos templomi dalt ismerjen meg! Ha a kolnidré dallamát az iskolából hazahozza, az a családban sokkal több vallásos emóciót vált ki, mintha a legmagasztosabb ezsájási etikai csmét mondja el. Ha a szeder este ősi „bimhéro“ nótáját dudolja, akkor az legalább oly zsidó hangulatot ébreszt, mint a Mendelssohn-korszak története, mert ez a dal közel áll a családhoz, az élethez, a jelen zsidóságához! Igen, a zsidó templomi dalok mélyebb részvétet keltenek a lélekben a zsidó mult iránt, szivből jövőbb, bánatos hangulatot, mint rabbi Akiba mártírúmának tudása. Tessék az ugynevezett liturgiai órákat valamely templomban tartani s ha a hitoktatónak nincs egyáltalán érzéke a zsidó „nigun“ dal iránt, akkor azon templom kántorának segítségével tanulják meg — az életet, a gyakorlatot!

Vissza az imakönyvhöz!

Abból tanítsuk a zsidó történetet! Benne van, csak találjuk meg. Nincs itta helye a részletezésnek. Csak pár szó-

val célzok a kivételre. A „semá“-ban megtaláljuk az egyiptomi időket, a „semoné eszré“-ben az ősatyák korát, zsoltárverseknél a királyok idejét, számtalan helyen a jeruzsálemi katasztrófákat, a „kum purkon“-nál a babiloni időket, a „perek“-nél a misnát és talmudot, az „ani maamin“-nél a zsidóság eszmei harcát, meg a filozófiát, az „ab ha-rachamim“-nál és a „Kinoth“-nál a középkori üldözést és így tovább. A héber nyelvtanból és fordításból is amennyit lehet, csak az imakönyvből merítsünk.

Az imakönyv elég gazdag tartalmu arra, hogy akár tizenkét éven át is — az alef-bész ismerete után — állandóan használjuk — de azt teljesen ki nem merithetjük.

Már az is elég szerencsétlen gondolat volt vezetőink részéről, hogy a hetvenes években bevezették az ugynevezett „német olvasás“-t, azaz az „u“ „au“ kiejtést a régi „ü“ „aj“ olvasás helyett és ezzel éket vertek a szülő imádkozási módja és a gyermek olvasása között. Mellesleg bár, de nyomatékosan hangsúlyozom azt a megállapításunkat, melyet a végtelenül kitünő érzékű Bánóczi József igazgató urral egykor tettünk, hogy a magyar fülnek helyesebb az „ü“ és „aj“ kiejtés, és csak a diftongusokat tüdő német nyelvben érthetőbb az „u“ és „au“ olvasás!

Még ma is másként imádkozik a szülő és gyermek. A templom sem volt képes a szülők tradicionális olvasását — különösen a vidéken — megváltoztatni. Nálunk bizony az elemi és középiskolában a régi olvasás járja — tudatosan — úgy, amint én szónokolok, amint azt gyermekkoromban tanultam.

Közelebb kell hozni a hittanórát az élethez, a szülők valóságos életéhez, a templomhoz, az imakönyvhöz. A legrégebbi talmudi időkben is felállították a szabályt bölcseink „Lo hamidrás ikkor, elo ha-maaszé“ nem a tudás megszerzése a fontos, hanem a gyakorlati vallásosság.

Azt többé nem tagadhatjuk, hogy eddig helytelen uton haladtunk! Próbáljunk más, helyesebbnek, életrevalóbbnak tetsző ösvényre lépni. Ne a „történelem“ legyen a „hittan“, hanem az imakönyv!

Vegyünk elő egy imát! Olvastassuk el sokszor. Vagyis előbb is imádkozni tudjon a gyermek! Ne pazaroljuk el a hittanórákat történelemre (és etikára és filozófiára) addig, míg azt nem tudja a gyermek, hogy az apjával templomba menve, vagy az asztalnál gyertya mellett ülve, mit kell imádkozni. Azután mondjuk el az ima tartalmát! Kitünően beállítható épp a két főjma, a semá és a tefillé az őstörténet ismeretetésére. Felsőbb osztályokban több, alsóbban kevesebb imafordítással folytathatjuk az imák megismertetését! Nem az a cél, hogy a héber nyelvet bírja (bár erről is lehetne beszélni), hanem hogy a sokszori átolvasás után legalább folyékonyan olvassa azt a szöveget! Hogy a templom és hittanóra szerves kapcsolatban legyen egymással.

Tulterhelve volt eddig az óra, sokfélért akart, keveset nyújtott. (Kol jeszer k'notul domi) minden fölösleges — hiányzó részt von maga után, — a lényegesnek hiányát.

A bibliát az imakönyv bibliarészeinél keressük. Ott találjuk az imakönyvben a tizparancsolatot, az ünnepek, a szombat, a tefillin, a mezuzá, az egyiptomi kivonulás parancsait — az imakönyvből lehet bibliát tanítani! Még pedig a biblia gyakorlati életre szóló részeit.

Nincs a vallásnak oly eleme, melyet az imakönyvben fölne találhatnánk — karöltve haladva közös ösvényen a szülők vallásos életével.

S ezel elértünk a legfontosabb ponthoz! Ha már megtalálta a hittanóra a kapcsolatot az élettel, a hitoktatónak is meg kell találni az érintkezési pontot a gyermek tényleges vallásos életével.

Őszintén beszéljünk!

Hányan ellenőrizték kartársaim közül a gyermek péntek esti és ünnepi templombajárást? A gyermek vallásos életét? (A szombat délutáni rideg hivatalos istentiszteletekről, —

melyek teljesen távolállnak a szülők lelkiületétől s tanóra-jellegük van, — más alkalommal szölok.)

Hányan törődnek hitoktatóink közül a hittanóra után a gyermeknek otthoni életével? Meglátogatták-e eddig hitoktatóink a gyermek otthonát? Találkozik-e gyermek hitoktatójával ugyanazon templomban, hova édesatyja jár?

A szülők utóbbi időben határozottan intenzivebb templombajárást tanusítanak, — ott látják-e a hitoktatót is, hogy abban tényleg lelkipásztort ismerjenek fel s ne csak „tanár“-t?!

A legideálisabb helyzet az lenne, hogy minden körzetben az ottani templom rabbija volna az ottani növendékek hitoktatója is! Másszóval: közelebb kell hozni a hitoktatót is a szülők vallásos életének megnyilvánulásaihoz. Minden ténykedésünknek oda kell irányulni, hogy a hitoktatóban lelkipásztort is lásson a gyermek. Ne csak a notesz kezében lássa a klasszifikáló tanárt s azért tanuljon hittant, hanem lássa őt talisban állni a templomban, vele együtt, tőle prédikációt hallva, az apa is, a gyermek is. Ne legyen külön hittani élete a gyermeknek, külön vallásos gyakorlata a szülőnek.

Találkozzék az élet az iskolával, a szülő pedig gyermekének hitoktatójával. A jelent tanítsa a hittanóra, ne a multat; az imakönyv legyen ma a hittankönyv, abból tanítsunk himni, boldogulni, vallást meríteni és a támadásokhoz erőt nyerni!...

Jászberény, 1920.

— A debreceni zsidógimnázium. A debreceni izr. hitközség — amint már jelentettük — szeptemberben megnyitja fiugimnáziumának első négy osztályát. A miniszterekkel való tárgyalásokra *Gulfreund* Sámuel dr. előjáró a héten Budapestre érkezett. A gimnáziumot a polgári leányiskola gyönyörű épületében helyezik el. Továbbra is megmarad azonban a polgári leányiskola is. A gimnáziumhoz hat zsidó tanárt alkalmaznak és valószínűleg a vágújhelyi menekült tanerőket szerződtetik. A gimnázium iránt Szabolcs, Bihar és Hajdu vármegye zsidósága körében nagy érdeklődés mutatkozik. A debreceni hitközség, minthogy kiváló vezetője, *Freund* Jenő dr. ügyvezető-alelnököt választott *Schwarz* Vilmos személyében, aki Debrecen város közeletési hivatalának vezetője.

— Megjelenik a „Zsidó Vallásban“. (A zsidó iskolák figyelmébe.) „Zsidó Vallásban“ című munkám a középiskolák VII. és VIII., felsőkereskedelmi III. és IV. osztályok számára, egy kötetben, szeptember elején megjelenik és szétküldhető lesz. Ára 30 K netto, portómentesen. Megrendeléseket mielőbb kérek címemre. Nyiregyháza, 1920. aug. Dr. Bernstein Béla, főrabbi.

— A palesztinai főkormányzó a zsidó templomban. Jeruzsálemi levelezőnk írja: Julius 31-én, nachamu szombatján a *necib haeljon* (főkormányzó) gyalog távozott kíséretével palotájából. A Szent György-szállóban ünneplőruháját vette föl és elment a templomba, ahol két templomelőjáró fogadta, valamint *Frug* főrabbi. Thóraolvasás előtt *Kuk* főrabbi héber beszédben ünnepelte a főkormányzót és reá vonatkoztatva Jezsaiás profeciáját: „Gyermek adatott nekünk, fiunk született nekünk...“ Thóraolvasás után *Filozof* főrabbi szintén üdvözölte a főkormányzót és beszédét így fejezte be: A vigasztaló fia (Ben Menachem, ez a főkormányzó héber neve) meg fog bennünket vigasztalni szenvedéseinkért. A Mafir-t a főkormányzó olvasta hangosan és könny csillant szemében, amikor ahhoz az áldáshoz ért: „Könyörülj meg Cionon.“

HIREK

— A Ferenc József Országos Rabbiképző Intézetben szeptember 1—3. vannak a beiratások és vizsgálatok, az előadás 5-én kezdődik. Az Igazgatóság.

— Az új tapolcai főrabbi. A tapolcai hitközség egyhangú lelkesedéssel főrabbijává választotta Bernáth Miklós dr.-t. A fiatal tudós pap a rabbiképző egyik legjelesebb növendéke volt, kinek „Etimológia a midrasban és a talmudban“ című alapvető munkája általános feltűnést keltett. Mint jó hazafi, hős táborigyelész, éveket töltött a harctéren. Bernáth jeles szónok és kitűnő pedagógus.

— Grauer Vilmos dr. Multheti számunkban megemlékeztünk róla, hogy Grauer Vilmos dr., a pesti hitközség érdemes előjárója, rövid szabadságra ment, mialatt a zsidó intézmények ügyosztályát Lederer Sándor dr. vette át. Grauer Vilmos dr. a közeli hetekben újból aktív részt fog venni a hitközségi közéletben, amennyiben valószínűleg átveszi a jótékonyági ügyosztály vezetését, melynek élén egy évtizedig állott.

— Munkaközvetítés az Omikében. Az Omike kulturotthona, Rákóczi-ut 7, felkéri a szülőket, akik gyermekeik mellé korrepetitort keresnek és munkaadókat, akiknek tisztviselőkre, munkásokra van szükségük, szíveskedjenek ez ügyben a kulturotthon elhelyező irodáját igénybe venni.

— Közgyűlés. Az Orsz. Magy. Izr. Közművelődési Egyesület, az Omike Mensa-Akadémika és az Omike Kulturotthona 1920 szeptember hó 8-án, szerdán d. e. 11 órakor saját helyiségeiben (VIII., Rákóczi-ut 17. szám) tartja rendes közgyűlését. Napirend: 1. Elnöki megnyitó. 2. Évi jelentés. 3. Pénztárnoki jelentés. 4. Felmentvény megadása. 5. Elnök, alelnök és főpenztáros választása. 6. 4 számvizsgáló választása. 7. Esetleges indítványok.

— Himzés. Az Omike Kulturotthona által fenntartott „Himzőipárműhely“ Rákóczi-ut 17., legolcsóbban vállal mindennemű színes és fehérhimzést, ruhavarrást, montírozást és javítást. Gyakorlott fehérhimzőnök és tanulók, akik rajzoktatásban is részesülnek, felvétetnek.

— Az izraelita patronázsegyesület közgyűlése. Az Országos Izraelita Patronázsegyesület Gyermekvédelmi és Hadiárva-Gondozó Szervezete augusztus 29-én délelőtt tizenegy órakor közgyűlést tart.

— A pápai főrabbitszék betöltése. Mint értesülünk, a már 8 éve üresedésben levő pápai főrabbitszék mielőbbi betöltésével foglalkozik a hitközség nemrég megválasztott új elnöke, Steiner Vilmos, ki ezen kérdésnek közmegelegedés szerinti megoldását egyik főfeladatának tekinti. Művelt, magyar hitszónoki képességgel bíró elsőrangú talmidchochomot szeretne az elárvult főrabbitszékre ültetni. Ohajtandó, hogy ez a tekintélyes, nagymultu hitközség mielőbb megkapja méltó lelkipásztort.

— Beiratások az árvaház iskolájába. Az izr. fiuarvaház nyilvános elemi népiskolájában (VII., Városligeti fasor 27.) a beiratásokat augusztus hó 30. és 31-én, valamint szeptember hó 1-én mindenkor d. e. 8—12-ig tartják meg. A megnyitó istentisztelet szeptember hó 4-én lesz, a rendes tanítást szeptember 6-án kezdik. Felvilágosítást ad: Herczka János, árvaházi igazgató.

— Egy hős zsidó főhadnagy temetése. Friedman Miksa, a m. kir. 1/4. népf. gyalogzászlóalj főhadnagya, 39 éves korában, 1917 tavaszán, a bukovinai súlyos harcokban rohamra menő százada élén hősi halált halt. A megboldogult az aradi Neumann-malomnak volt osztályvezető főtisztviselője.

Mindennemű zsákokat ajánl
FREUD HENRIK zsákkereskedő, Budapest, V., Géza-utca 5.

Markovits Mór épületüveges.
Elvállal mindennemű
Budapest, VII., Kazinczy-utca 14. sz. üvegezési munkálatokat.

Friedmann Dávid, a miskolci izr. Szentegylet al-elnöke, hitközségi előjáró, egyetlen fiát adta oda vele a hazának. Friedmann Miksa főhadnagy legendás vitézségű katona volt és már a háboru elején megkapta a III. oszt. katonai érdemkeresztet, melyhez később a kardokat adományozták. Később a bronz és ezüst signum laudis-szal is kitüntették. Jenő főherceg elismerő okiratot intézett hozzá. Közbecsülésben álló szülei a harcok csillapultával holttestét hazahozatták és a miskolci Kazinczy-utcai templom udvaráról temették el. Végviszessége nagy katonai parádéval ment végbe.

— Adományok. E héten beérkezett hozzánk: *Tetszészertinti kiosztásra*: Izsák Jakab Mezőtur 40 K. — *A fuárvaháznak*: Rubinstein Farkasné 10 K. — *A főrabbi özvegye részére*: Hermann Lajos 60 K, Törökbálinti nyaralók gyermekei által rendezett jótékonycélu előadás jövedelme 196 K. özv. Wolkenstein Hermanné Székesfehérvár 200 K, R. A. 20 K, Székely Bertalan 100 K, Gyenes Ede 60 K, Löwy Ignác 50 K, Gáspár Ferenc és Lajos 40 K, Spitzer Mór Balatonboglár 50 K, Lederer Vilmos és neje 50 K, Weisz Mór Győr 50 K, Ipolyi M. 10 K, Hirschl Armin Isaszeg 30 K, S. A. 50 K, Wolf Alice Hódmezővásárhely 40 K, Rosenberg Henrikné Somogyország 20 K, Kálmán Ignác Kisvárdai 100 K, Friedmann Hermann Hódmezővásárhely 20 K, László Antal Aszód 25 K, Feiglstok Bence Bük 40 K, Szántó Lipót S.-Berzence 20 K, dr. Winkler Ernő rabbi 100 K, Schwarcz Henrik Vilmány 200 K, Spiegel Lipót Pókafa 50 K, Nemes Armin Hódmezővásárhely 50 K. — *Szentföldi nyomorgóknak*: Schwartz E. Hatvan 50 K, Abonyi hitk. templomi adakozások 824.10 K, Iponyi M. 10 K, Hirsch Freimann Csongrád 125 K. — *Tiszadorogmai templom részére*: Ipolyi M. 20 K. — *Rosenberg Zsigmond részére*: Ipolyi M. 10 K. — *Rosner Mór részére*: Ipolyi M. 10 K. — *A magyar zsidó főiskolai hallgatóknak*: Pál Henrik 200 K. — *Rechtschaffen Sámuel hátrahagyott családjának*: Krausz Mór dr. Abony 20 K, Quitt Illés Kőrmend 50 K. — *Goldberger Farkas hátrahagyott családjának*: Pintér Gyula Abony 100 K, dr. Hirn Márton 100 K, Roth Jakab 50 K. — *Dzsentrí urileány részére*: Löwy Ignác 20 K.

— A héber nyelv kongresszusa. Londonban Tamuz hó 15-én nyílt meg Sokolov elnöklete alatt a héber nyelv kongresszusa. Az elnöki megnyitó után Brainin Ruben, az amerikai héber írók üdvözlését tolmácsolta, majd Jelin, Hatopolszky, a madridi professzor Jahuda, dr. Posnanski és dr. Thorn szólaltak fel.

— Venetianer Lajos családi ünnepe. Az újpesti nagy-névű főrabbi, Venetianer Lajos dr. leánya, Venetianer Márta és Varga Sándor f. hó 29-én d. u. fél 6 órakor tartják esküvőjüket az újpesti izr. templomban.

— Hymen. Schück Rezsinkét Ónodról eljegyezte Rosenfeld Samu, Szirmabessenyőről.

Özv. Bichler Sámuelné leánya, Helén, Szondi Henrik ural f. hó 29-én d. u. ½5 órakor tartja esküvőjét a dohány-utcai templomban.

— Özvegy, két gyermekkel, férje egy esztendei betegség után elhunyt, szükségét szenved. A jószívű közönséget arra kéri, siessen adományaival éhező gyermekei segítségére. Címe: özv. Grósz Ignácné, Katz Jakabnál, Budapest, Magdolna-u. 42. II.

* Hitközségek figyelmébe! Iskolai imakönyv Pollák-féle héber-magyar, finom papírra nyomva, erős kötésben 40 kor. (Hitközségeknek engedmény.) Neumann könyvkereskedő (ezelőtt Schwartz Ignác) Budapest, Király-u. 8.

Az elnök úr kitért...

Engedje meg nekem Kiss Arnold, ki a kitérőknek cinikus és szeretetnélküli, tehát ab ovo zsidótlan lelkeletű alakjait oly éles szemmel megrajzolta, hogy az ő ibseni képsorozatához csatolhassam a magam megfigyeléseit. Azt hiszem, hogy ezzel hasznos dolgot végzek. Mert az igazság megismerése csak hasznos lehet. Es bármily fájdalmas és keserű is volt megérnünk, hogy a zsidóság fájáról egyes bolsevista vezérek képében olyan veszélyes vadhajítások fakadtak, melyek annak tényével és multjával merőben ellenkeztek; és bármily fájdalmas nap-nap után látnunk a disztelenül átszökőket, akik ezzel önkéntelenül bevallják, hogy a maguk derékségében nem bízhatnak és a létért való harcban csak a szürke jellemtelenség, a környezetükkel való teljes egybeolvadás, a mimikri nyújthat nekik fedezéket: ezeket a jelenségeket tudomásul kell vennünk, meg kell ismeretnünk, hogy védekezhessünk a magyar Izraelen rágódó szu ellen. Kiméletlen nyíltsággal kell minden egyes esetet feltárnunk, egyrészt, hogy ismerjük a magunk sebeit, másrészt, hogy megfosszuk az árulókat attól a félhomálytól, melybe burkolózni szeretnek. Es ne sajnáljuk, ha elveszni látjuk azokat, akiket értékeinknek hittük. Az áruló csak addig árt, haig benn van a táborunkban. Inkább azt sajnáljuk, hogy a kifelé kacintó eddig is bent maradt és kétszínűségével eddig is sokunkat megtévesztett. Tehát csak «hadd hulljon a férgese!»

*

... Az apjuk sima modoru, nagy praxisu, előkelő hírnevű orvos volt a dunántúli kis városban, akit úgy a lilaszegélyes kanonokok, mint a nép egyszerű fiai egyaránt megbecsültek. A zsidó hitközségnek elnöke volt és csak természetes, hogy a legutolsó rabbi-választásnál az ő szava volt a döntő: ma is az ő jelöltje üli ott a rabbiszéket. Mikor pedig a háboru előtt a hitközségi elnök betegség után ereje teljében elhunyt, a közrészvét impozáns módon nyilatkozott meg a családdal szemben, legimpozánsabban a zsidó hitközség részéről, mely külön gyászjelentést adott ki, gyászistentiszteleteket tartott emlékére, művész által megfestette az elhunyt portraitját, amely most is ott díszel az ülésterem falának szembe-tünő helyén és amikor az elhunytak lelkiüdvéért imádkozunk, az elhunyt morénu nevét különös nyomatékkal hangsúlyozzák. Tiszteli emléket a hitközség, tiszteli emléket özvegye, egy kiválóan disztिंगvált lényű hölgy, aki jeles ünnepeken mindig elfoglalja helyét a templom női karzatán és pedig nem azért, hogy ott legyen, hanem hogy imádkozzék. Oly otthonossággal és bensőséggel követi az istentiszteletet, hogy ez a többi hölgyek közt, akik nem is tudnak, de nem is akarnak imádkozni, — hiszen csak legutolsó sorban mennek ők evégett a templomba! — már szinte idegenszerűnek tünik föl. De hogy tisztelik vajjon emléket a gyermekei?

Három fia maradt, a legidősebb ügyvéd, a középső orvos, a legfiatalabb bankhivatalnok. Egy városbeli másik orvos, a rossz nyelvű királyi tanácsos, aki — bár sógorsági viszonyban volt velük — félre nem érthető célzással őket Nimmersatt-családnak szerette nevezni, azt szokta mondani, hogy atyjuk azért nevelt egyik fiából ügyvédet, a másikból orvost, hogy minden teret a család részére foglaljon le. Tényleg az apa elhunyt után az orvosfiút egyhangulag választották meg atyja állására a város egyik tisztiorvosául, míg az idősebbik ügyvéd — különben még mindkettő fiatalember — a zsidó hitközség elnöki székébe emeltetett.

GÁBOR-füvevelőintézet

elemi és középiskolai tanulók számára.
Budapest, VI., Munkácsy-u. 21.

☎ Telefon: 9000. — Prospektus. ☎

Apja halálával a doktor ur valósággal nyeregbe került. Már szinte nem birt a szerencséjével. Aki közelről ismeri jelentéktelen, a közepesnél is kisebb orvosi tudását, gyenge műveltségét — olvasottsága abszolút semmi és egyetlen idegen nyelvet sem ismer — az nem bírja megérteni, hogy ennyi negatívumból összerótt szellemi konstrukcióval hogyan tudott egy városnak majdnem legelső orvosává lenni? Bizonyára az apától örökölt sima modor, az eltanult nagyképű póz, a tudatlanságból eredő elbizakodottság és — last, not least — szorgalma lehetek azok az emelők, melyek őt kollégái fölé segítették. Nos hát, ez az ügyes pozór és még ügyesebb stréber, aki régebben e sorok írója előtt azt az ostoba kijelentést kockáztatta meg, hogy csak a zsidó orvos tud jó diagnózist csinálni, vágni ellenben csak a keresztény tud jól, a bolsevizmus kitörése után azal az indokolással, hogy ő a népbiztosokkal nem akar egy valláson lenni, hirtelen családostul kikeresztelkedik. A jóérzésűeket nem maga a tény döbentette meg, hanem az a cinizmus, mellyel ez az ifju atyja emlékét és hagyományait felrugva, tüntelve vett részt új vallása minden nyilvános szertartásán. nem mulasztott volna el egy hajnali misét és valósággal olvadozott, ha buzgóságának kifejezésül egy-egy kanonoki gyűrű fölé hajolhatott; s a mellett a zsidókkal szemben adta a liberálist, szerette hangsúlyozni, hogy azért ő még mindig a régi, azért ő még korántsem lett antiszemita...

Ezzel szemben meglepéssel állapították meg, hogy bátyja, az ügyvéd, megmaradt azokon a nyomokon, melyeket a minden tiszteletre méltó élő anya és a minden kegyeletre méltó elhunyt atya példái irtak elő. Már atyja életében is, egyrészt ennek tekintélye és összeköttetései, de másrészt a saját tehetsége és szorgalma révén a város és a vármegye egyik legkeresettebb ügyvédje lett. De nemcsak mint ügyvéd hanem igen ügyes társadalmi szereplésével is emelte pozícióját. Őt látták mindenütt, ahol a város és a vármegye vezetői megjelentek, benne volt a kaszinók választmányában; rendezője volt a minden szezonra obligát egy-két művész-estélynek, utóbb mint igen ügyes konferenciér, aktív is részt vett az ilyeneken; rendezője volt a helyi zsidó nőegyleti szokásos hangversenyeknek és egyéniségének, mely egyformán befentes volt úgy a keresztény uri, mint a zsidó körökben, úgy a katonatiszteknel, mint a polgárságnál, egy-egy ilyen vállalkozásnak a sikerét már a pusztá csatlakozásával is biztosította. Amióta a hitközségnek és ezzel az egész vármegye zsidóságának elnöke lett — ebben a vármegyében ugyanis egy anyahitközség van, a megyeszékhelyi, a többi községek valamennyien ennek fiókjai, a hitközségi elnök tehát az egész vármegye zsidóságának az elnöke — a tekintélye tulterjedt a megye határain. Akiknek figyelmét egy-egy sűrűbben kinyomtatott név látása megragadja, azok hol a napilapokból, hol a helyi lapokból már szinte ismerhették a nevét. Ha a hitközség tisztújítást tartott, ha az új főispánt, az új püspököt kellett üdvözölni; ha az izraeliták országos irodájához kellett felírni, ha nyilatkozni kellett, ez mind jó alkalom volt arra, hogy a hitközségi elnök ur nevét — aki időközben címeinek számát jelentékenyen gyarapította, mert ügyészi megbízott, majd tb. megyei tiszti ügyész, sőt tb. szolgabíró is lett — a nyomtatott betű szárnyaira vegye. A hitközségnek minden oka megvolt rá, hogy elnökével, ki reprezentációs kötelességeinek korrekta eleget tett, meg legyen elégedve. Hisz ott láttuk őt ünnepeken, sőt péntek estéken, az őt megillető első elnöki székből, a rabbival egy sorban, fényes, ünnepélyes cölinderben, fiatalos grandezza-

val, mintha csak az elnöki tekintélyt akarná szétsugározni. Mikor pedig öccse, az akarnok doktor ur felbátorítva a kommunizmus alatt lábrakapott erkölcsi anarchia által, hirtelen kitért, mindenki meg volt róla győződve, hogy ezt a hitközségi elnök ép úgy fájlalja és elítéli, mint édesanyjuk. Hiszen ott láttuk őt továbbra is a templomban rendes helyén, sőt mintha még korábban jött volna és mintha még tovább is maradt volna, mintha buzgóbban, mélyebb átérzéssel és magabizálással harsogott volna bele azokba a fohászokba, amelyekből nem Izraelnek, de minden üldözött és minden letiport embernek, az elnyomatásból a szabadulás, a szabadság felé vágyódó léleknek zokogása szól hozzánk. Mikor a diktatura megbukott, egyik szokimondó hitközségi tag felelősségre vonta, hogy exponált állásában, mint hitközségi elnök, hogy mert megbízatást vállalni a diktatura részéről, holott ezzel a tényével látszólag igazolta azt a zsidókra oly végzetes igaztalan vádat, hogy a zsidók általában behódoltak a kommunizmusnak; hisz ime, a hitközségi elnök is behódolt neki: az ügyvéd ur sietve lemondott az elnöki tisztségről, de továbbra is megmaradt a régi buzgó templomjárónak. Ott láttam őt még a legutolsó nagy ünnepeken is, amint taliszát nyakába öltve, buzgón vett részt az istentiszteleten. Nem csevegett és nem kritizált, mint sokan a szomszédai közül, hanem amikor fel kellett állni, akkor felállt, mikor bűnbánattól vezekelni kellett — ál chét — akkor a mellét verdeste és amikor a thórához felhívták, akkor áhitatosan mondotta el a bercho-kat és állásához mértén jótékony adományokat ajánlott a hitközség intézményei javára. Édesanyja és anyátlan leánykája — az ügyvéd ur t. i. özvegy volt — buzgón imádkoztak egymás mellett fenn a női karzaton és mikor a mázkir imában az elkölözöttek sorában a férjnek, apának és nagyapának nevét fölemlíteni hallották, akkor bizonyára mind a hármuk szíve összedobbant a fájdalomtól, egy emlékezéstől és egy fogadalomtól, hogy hivek lesznek az ő emlékéhez; és a tisztos matróna látva fiát lenni és unokáját maga mellett, bizonyára vigaszt merített ezek buzgóságából elpártolt fiának hűtlenségeért.

...S ugyanez az ur, a hitközségi elnök fia, s pár hó előtt még maga is elnök, aki vállalta a diszt, hogy a vármegye zsidóságának választott vezetője legyen, aki deputációkban és gyűléseken dikciózott a zsidók — mi zsidók — ügyéért; aki nevét százszor és ezerszer szerepeltette a nyilvánosság fórumán, hogy kérjen és gratuláljon és csatlakozzék és tiltakozzék a zsidók nevében; aki pár hó előtt még látszólag teljes áhitattal állott fel a keduso imánál és verte a mellét, mikor a bűnbánatos vezeklés — ál chét — hangzott fel: ugyanez pár hét előtt jegyesével együtt, akit tisztos zsidó származása dacára erre rá tudott bírni, kitért és esküvőjük fényes solennitás mellett már a székesegyházban ment vegbe.

Azt mesélik, hogy az érsek ur ő kegyelmessége, mikor az esetről hallott, nem nagyon örült nyája illetén szaporodásának. «Az ilyen groteszk esetek — mondotta állítólag — arculcsapásai általában minden vallásnak; annak, amelyhez szegődött, épp úgy, mint annak, melyet cserbenhagyott. Mert a vallásos érzés egybe van forrva a lelünkkel, az öntudatunkkal és így csak egész belső lényünk, lelki struktúránk átalakulásával változhatik meg; mert a vallásosság fakadhat lelki szükségéből, fakadhat nevelésből és a megszokásból is, de nem fakadhat — konjunkturából».

APRÓ HIRDETÉSEK.

Szülők figyelmébe! Egy-két tanuló kitünő ellátásban, gondos nevelésben részesülhet középiskolai vallásánárnál. Dr. Winkler, VII., Nefejejs-utca 58.

Okl. izr. tanítónőt keresek pusztára két elemista gyermekem mellé, zongora és német nyelv tanítása is megkívánatik. Fizetés megegyezés szerint. Arcképpel ellátott bizonyítványmásolatokat kérek: Kónyi Gyula, Ujmajor, posta: Szakcs, Tolnamegye.

Zsidó leány, ki a háztartásban jártas, úgy a német, mint a magyar nyelvet bírja, valamint rőfösüzletben némi gyakorlattal bír, azonnal felvétetik. Cim a hirdetési osztálynál.

Keresek vallásos nevelőnőt, ki elemi osztályokat vizgára előkészít. Ajánlatokat működési bizonyítványokkal, fizetési igényekkel Löwinger Lipóthoz, Makó. Ugyanott vallásos lözni tudó leány kerestetik.

Férjhez menne önálló keresettel bírő, 27 éves, izr. leány komoly 30-35 éves tisztviselőhöz, kinek irodavezetői állást biztosít. Leveleket „Komoly” jelígre a hirdetési osztályba.

Ellátást kaphat iskolásleány, művelt izraelita uriaszony gyönyörű otthonában; zongorahasználattal. „Jó koszt” jelígre a hirdetési osztályhoz.

Benősülne uricsaládból való, otthont kedvelő, érettségizett, komoly 29 éves hivatalnok existenciát nyújtó hivatalba vagy üzletbe. Levelek „Megértés” jelígre a hirdetési osztályba.

Vidéki özvegy, magányos bankigazgató, tisztességes középkorú izr. gyermektelen özvegyet, vagy hajadont házvezetőnek keres. Jelentkezni keddtől csütörtökig, délután háromkor Rákóczi-ut 75. III/16.

Sachrisz és muszáj előimádkozásban jártas volt talmodista a főünnepekre állást keres. Sürgős ajánlatok kéretnek Friedmann Márkus, Sárospatak.

Házvezetőnőül kerestetik idősebb nő vidékre mielőbbi belépéssel. Cim a hirdetési osztályban.

Izr. nevelőnő, ki két leányomat negyedik polgárra előkészítené, felvétetik. Levelek Grosz Arminhoz, Jászalsószentgyörgyre küldendők.

Keresek 4 gyermekemhez vallásos izr. nevelőnőt, ki elemi és II. és III. polgárra előkészít és levizsgáztat. Ajánlatok működés, fizetés megjelölésével Gárdos Ignáchoz, Nagyiván, Heves m.

Házvezetőnőt, intelligens, öreg, házias párhoz, ki a főzést is elvállalja, 35-45 év körül keresek azonnalra. Rothmann Herman hitközségi elnök, Tolcsya.

Szigoruan orth. szerény házitanítót keresek, ki IV. elemi és fiugyermeket a szükséges héberre is jól tanít, 5 gyermekhez. Kimerítő ajánlatokat Haimann József címre Forróencs, Abauj megye.

Házasság. Vidéki férfisزابó és ruhakereskedő mielőbbi házasság céljából megismerkedne oly leánnyal vagy fiatal özvegyel, kinek módjában volna üzlete berendezésében segíteni. „Nem hozományra, hanem boldogságra vágyom” jelígre a hirdetési osztályhoz.

Masgiachnak ajánlkozik egy ilyen teendőben nagy jártassággal bíró orthodox fiatalember. Cim a hirdetési osztálynál.

Vidéki urileány bacteriologus állást keres laboratóriumban, vagy orvos mellé asszisztensnek. Lustig Vilma, Népszínház-utca 11. I. em. 2.

Benősülne 26 éves intelligens fiatalember vidéki jobb dívat-rőfös üzletbe. Leveleket hirdetésosztályba „Benősülés 24” jelígre.

22 éves izr. vegyeskereskedő segéd, állás nélküli, benősülne. Leveleket „Boldog jövő 16” jelígre a hirdetési osztályhoz.

Jobb főzésnél segédkező fiatal mindenek kisebb családkhoz felvétetik. Baraker, Hajós-utca 15.

Házvezetőnők, házikisasszonyok ajánlkoznak, Rákóczi-ut 53. Házvezetőnők irodája.

Kereskedelmi érettségivel és nagy gyakorlattal bíró, főként az élelmiszer-szakmában jártas kereskedő vállalna bármely munkát, megfelelő tőkéhez jutva üzletet nyitna vagy átszervezne. Kiterjedt összeköttetésekkel, magyar, német, szerb és román nyelvtudással rendelkezik. Cim a kiadóban.

Egy vagy két tanuló teljes ellátásra elfogad máv. fő-tisztviselő, kinek leánya gimnáziumi érettségit tett. Zongorahasználat, VI., Kmetty-utca 17., I. 5.

Nyomorgó család, az apa elesett a háboruban, felesége fiatalabbik fiával — idősebb fia teljesen megrokkant — bu-torait és vagyonát elvesztve, Budapest nyomortanyáján tengődik. Fia 18 éves és súlyos szivbajban szenved. A közönség nagylelkü adományait kéri Schachtner Ottó címére, Budapest, V. ker., Tripolisz, szükségglakások, IV. pavillon 120.

Házvezetőnő. Idősebb zsidó leány, vagy fiatalabb özvegy, jól főző, ki hosszabb bizonyítvánnyal rendelkezik, előnyös alkalmazást nyerhet kis számú előkelő családnál, nagyobb vidéki városban. Az illető családtagnak tekintetik és a legnagyobb megbecsülésre számíthat. Ajánlatokat K 10 jelige alatt továbbit a kiadóhivatal.

Okl. tanító sóchet ubódek, ben tauro és mohel, állást keres azonnali belépésre. Cim a kiadóban.

Szegény asszony, kilenc gyermek anyja, a legnagyobb nyomorral küzd és ki van téve annak, hogy lakásából is kiteszik, teljesen hajléktalan lesz. A jószívű adományokat, melyek az éhenhalástól mentenék meg, Rothschild Pálné, Nagykanizsa, Teleki-utca 5. címre kéri.

Vidéki ur negyedéves orvostanhallgató leánya részére Budapestben, lehetőleg az egyetem közelében, lakást, jó polgári kosztot és kis szobát keres, esetleg jobb módú családnál, ahol tanulmányait folytathassa. Cim: Salgó Adolf, Kisvárdai Flórián-tér 8.

Bármilyen munkát, feleségével együtt házi szolgálatot, irodai vagy bankszolgai állást vállal nyomorgó kereskedelmi alkalmazott, kit zsidó hite miatt fosztottak meg állásától s azóta, különösen a tél közeledtével, szüntelen nélkülözések között tengődik. Cime: Grünhut Simon, Budapest, Üllői-ut, Mária Valéria barak-telep, 41. barak, 225. ajtó.

Hajléktalan nyomorgó iparos, eddig kilencedmagával tengődött egy szobában, most pedig feleségével és két gyermekével az utcára teszik ki őket. Mindenét eladta, ruha, cipő, pénz, élelem és lakás nélkül nyomorog. A háboru alatt 58 hónapig internálva volt Párisban, hazaérkezése után Polgárdi községből egyik pogrom alkalmával kiüldözték. Bárhol bármilyen hajlékot keres. Eckstein Gyula szőnyegszövő, VII., Csengery-utca 6., fldsz. 9. Löbl Dávid címén.

Nevelő, III. é. jogász, jobb családhoz és lehetőleg nagyobb diákokhoz menne. Cim: G. Armin, Sátoraljaujhely, Rákóczi-u. 70.

Menekült állami tisztviselő, ki feleségével minden holmija elhagyásával érkezett Pestre, bármilyen állást keres. Vállal mindenféle irodai, adminisztratív, raktári munkát, beszél magyarul, németül. Legjobb referenciák. Cim: Gáspár Károly, Bpest, V., Zápolya-u. 24., I. 1.

Féléves gyermeket nyomorgó anyja nem képes tovább nevelni. Ezért jó embereket keres, akik örökbe fogadnák és felnevelnék. Cim a kiadóban.

IDŐSZAKI LAPVÁLLALAT

tíz éve fennálló, telefonnal, átadó. — Rákóczi-ut 53. sz.

Poloskairást,

lakástisztítást, festést, tapétázást szakszertelen
vöges a VACUUM és SULFID VÁLLALAT R.-T. Budapest, VI., Dálnok-
utca 11. Telefon: 4-91.

Legjobb és legolcsóbb

péntek- és ünnep-esti gyújtáshoz a

65-ös „Speciella”-gyertya, jom-kipurra

a 24 óráig égő „SPECIELLA” mécses.

Viszonteladóknak utánvétellel szállítja

VIDOR LAJOS vegyészeti gyára

Budapest, VII., Péterfy Sándor-utca 9.

Sürgőnycim: SPECIELLA Budapest.